

به نام یزدان پاک

همه سوال های

دکترای تخصصی (Ph.D)

جغرافیای سیاسی

(جلد ۱)

۱۳۹۴-۱۳۹۱

گردآورندگان

خیراله پیرمحمدی

محمد اقتدارنژاد

فهرست مطالب

آزمون دکترای تخصصی جغرافیای سیاسی ۱۳۹۱

۵ جغرافیای سیاسی
۱۱ پاسخ‌نامه جغرافیای سیاسی

آزمون دکترای تخصصی جغرافیای سیاسی ۱۳۹۲

۲۲ جغرافیای سیاسی
۲۹ پاسخ‌نامه جغرافیای سیاسی

آزمون دکترای تخصصی جغرافیای سیاسی ۱۳۹۳

۴۱ جغرافیای سیاسی
۵۰ پاسخ‌نامه جغرافیای سیاسی

آزمون دکترای تخصصی جغرافیای سیاسی ۱۳۹۴

۶۱ جغرافیای سیاسی
۷۰ پاسخ‌نامه جغرافیای سیاسی
۸۱ منابع

آزمون دکترای تخصصی جغرافیای سیاسی ۱۳۹۱

۱. مهم‌ترین هدف پژوهش کیفی کدام است؟
 - (۱) تبیین پدیده‌ها
 - (۲) تفسیر پدیده‌ها
 - (۳) مطالعه پدیده‌ها
 - (۴) تعیین علل اصلی و واقعی پدیده‌ها
۲. در شرایط مساوی، توان آزمون آماری در کدام یک از حالات زیر بیشتر است؟
 - (۱) آزمون t مستقل
 - (۲) آزمون t وابسته
 - (۳) طرح‌های درون آزمودنی
 - (۴) طرح‌های بین آزمودنی
۳. مهم‌ترین تفاوت بین روش علی-مقایسه‌ای و تجربی در بررسی فرضیه‌های علمی کدام است؟
 - (۱) اندازه‌گیری متغیرها
 - (۲) دستکاری متغیرها
 - (۳) تعریف عملیاتی متغیرها
 - (۴) گزینش آزمودنی‌ها
۴. کدام روش تحقیق برای بررسی آداب و رسوم طوائف کوچ‌نشین غرب کشور مناسب‌تر است؟
 - (۱) مطالعه موردی
 - (۲) قوم‌نگاری
 - (۳) مطالعه زمینه‌یابی
 - (۴) انجام مطالعات گسترده تجربی
۵. کدام مورد در بررسی اسناد از اهمیت بیشتری برخوردار است؟
 - (۱) مربوط بودن سند
 - (۲) دقیق بودن سند
 - (۳) در دسترس بودن سند
 - (۴) نو و جدید بودن سند مورد مطالعه
۶. کدام مورد دشواری عمده‌تری در آزمایش‌های میدانی به حساب می‌آید؟
 - (۱) روایی
 - (۲) محدودیت‌های آزمایشی
 - (۳) انتخاب طرح آزمایشی
 - (۴) جمع‌آوری اطلاعات کافی از شرکت‌کنندگان در تحقیق
۷. محدود کردن عنوان پژوهش کدام عامل را به خطر می‌اندازد؟
 - (۱) تفسیر نتایج
 - (۲) نمونه‌برداری
 - (۳) اجرای پژوهش
 - (۴) تعمیم‌پذیری نتایج
۸. کدام گزینه بیانگر کلمه یا عبارتی است که برای نامیدن افراد یا پدیده‌هایی است که دارای ویژگی‌ها و خصوصیات مشترک می‌باشند؟
 - (۱) متغیر
 - (۲) مفهوم
 - (۳) فرضیه
 - (۴) نظریه

پاسخ نامه آزمون دکترای تخصصی جغرافیای سیاسی ۱۳۹۱

۱. گزینه ۴) هر شیء، پدیده یا سیستم برای پیدایش و بقای خود نیاز به علت یا عللی دارد که می توان از آن به دلایل وجودی یا بقا یاد کرد. بنابراین پژوهشگران می توانند موضوع پژوهش خود را به شناخت علت یا علل وجودی یا بقای پدیده ها و سیستمها اختصاص دهند و آن را با استفاده از روش شناسی های علی یا توصیفی- تحلیلی یا تجری- آزمایشگاهی به انجام رسانند.
(مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، حافظنیا، صص ۱۰۱-۱۰۰)
۲. گزینه ۱) زمانی که حجم نمونه کمتر از ۳۰ باشد برای تعیین معناداری به جای جدول Z از جدول t استفاده می شود. آزمون t یکی از طرحهای بین آزمودنی است که برای مقایسه بین میانگینهای (دو میانگین و نه بیشتر) از آن استفاده می شود. این آزمون زمانی که بیش از یک عامل یا متغیر مستقل وجود ندارد توصیه می شود. آزمون t برای گروههای مستقل، اغلب در مطالعات با یک متغیر مستقل و دو سطح، تفاوت بین دو مجموعه از نمرات از طریق آزمون t اندازه گیری می شود. معمولاً زمانی از t مستقل استفاده می شود که آزمودنی ها به طور تصادفی از دو جامعه کاملاً مختلف انتخاب و واگذار می شوند و یا اینکه نمونه های مستقل به صورت تصادفی از یک جامعه برگزیده شوند ولی هر کدام در معرض یک متغیر مستقل قرار داده شوند.
(روش تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی، کاکاوند، فومنی و صالحی، صص ۱۳۰-۱۲۰)
۳. گزینه ۲) در هر دو نوع تحقیق (تحقیق علی- مقایسه ای و روش آزمایشی) نکته مورد نظر، کشف و یا تبیین روابط بین متغیرها از طریق داده های حاصله است. مهمترین تفاوت بین روش تحقیق علی- مقایسه ای با روش آزمایشی، دستکاری متغیرهاست: در روش تحقیق علی- مقایسه ای دستکاری متغیرها آنها را در محیط تحقیق مورد ارزیابی قرار می دهند. در حالیکه در روش آزمایشی، متغیرها را در شرایط متفاوت در زمان تحقیق تغییر می دهند تا تاثیر دستکاری متغیرها را در نتیجه تحقیق ببینند. به عبارتی دیگر، می توان به مطالعه علی- مقایسه ای به عنوان رویکردی عکس رویکرد آزمایشی نگریست. در تحقیقات علی- مقایسه ای، به جای آنکه گروه های هم ارز را در معرض متغیرهای آزمایشی متفاوت قرار دهند، با بررسی گروه های متفاوت شروع و پیشایندهای این تفاوت ها را تعیین می کنند.
(روشهای تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی، بیابانگرد، صص ۲۱۶-۲۱۴)
۴. گزینه ۱) تحقیق توصیفی موردی یا ژرفاگر: این تحقیق عبارت است از مطالعه یک مورد یا یک واحد، و کاوش عمیق در مورد آن. در واقع در این نوع تحقیقات یک مورد از جهات مختلف هر پدیده مورد بررسی قرار می گیرد و ضمن توصیف ویژگیها و صفات آن به تجزیه و تحلیل علت یا علل بعضی از کنشها و واکنشهای آن پرداخته می شود. در اینگونه تحقیقات، محقق فرضیه های خود را می سازد و به گردآوری اطلاعات درباره آن می پردازد. تحقیقات مردم شناسی فرهنگی و قوم نگاری جزو تحقیقات موردی به حساب می آیند. همچنین تک نگاریها (یا مونوگرافی های) که درباره مکان جغرافیایی و یا گروه خاصی انجام می شود در زمره مطالعات موردی محسوب می شوند.
(مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، حافظنیا، صص ۷۵-۷۴)
۵. گزینه ۳) در تحقیق اسنادی یا آرشیوی از اطلاعات موجود و در دسترس استفاده می شود. محقق اطلاعات و داده های اصلی را جمع آوری نمی کند بلکه اطلاعات موجود از قبیل مقادیر آماری، گزارشهای مردم شناسی، متن نامه ها به سردبیر یا اطلاعات موجود

- در کامپیوتر را مورد تحلیل و بررسی قرار می‌دهد. جود، اسمیت و کیدر (۱۹۹۱) به نقل از کوزبی (۱۹۹۳)، بین سه نوع از داده‌های پژوهش آرشویی تمییز قایل شدند: گزارشهای آماری، گزارشهای کتبی و آرشوهای زمینه‌یابی.
- (روش تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی، کاکاوند، فومنی و صالحی، صص ۵۱-۵۰ و ۱۳۰-۱۲۰)
۶. گزینه ۱) معایب مشاهده میدانی: از جنبه منفی، چنانچه برای محقق روی درونی مهم باشد، مشاهده میدانی گزینه ضعیفی است. این ضعف، بخشی به علت بازنمایی بالقوه سوال برانگیز مشاهدات صورت گرفته و بخشی به خاطر مشکلات نمونه‌گیری است. (روشهای تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی، بیابانگرد، صص ۲۹۶)
۷. گزینه ۴) با محدود کردن عنوان پژوهش معمولاً حجم نمونه آنقدر کوچک (بعضی اوقات یک نفر) است که به پژوهشگر اجازه تعمیم داده‌های جمع‌آوری شده را، فراتر از نمونه انتخاب شده برای مطالعه خاص، نمی‌دهد. به همین دلیل بعضی از تحقیقات به عنوان مقدمه‌ای برای بررسی بیشتر یک طرح تحقیقاتی استفاده می‌شود نه به عنوان مرحله آخر. (روشهای تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی، بیابانگرد، صص ۲۹۰). محدود کردن عنوان پژوهش خطر نمونه‌برداری واقعی را که بتوان نتایج آن را به جامعه هدف تعمیم داد به خطر می‌اندازد.
۸. گزینه ۱) متغیر به ویژگی یا صفت یا عاملی اطلاق می‌شود که بین افراد جامعه، مشترک بوده، می‌تواند مقادیر کمی و ارزشهای متفاوتی داشته باشد. هر شیء دارای ویژگیهایی از نظر وزن، حجم، طول، عرض، ارتفاع، رنگ، مقاومت و ... است و هر موجود زنده‌ای نیز از ویژگیهای مزبور و سایر ویژگیهای زیستی و عقلانی برخوردار است. متغیرها به انواع گوناگونی براساس ارزش، رابطه، نقش، گزینه و متغیرهای جانبی تقسیم می‌شوند. (مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، حافظ‌نیا، صص ۵۲-۴۷)
۹. گزینه ۴) انتخاب و تعیین حدود مساله تحقیق به عوامل زیر بستگی دارد: الف) ویژگیهای کلی موضوع تحقیق، هر مساله تحقیقاتی مناسب دارای ویژگیهای زیر است که محقق باید با توجه به آنها مساله مورد نظر خود را انتخاب کند: ۱- ادراکی بودن، بدین معنی که محقق باید مساله را با تمام وجود ادراک کرده باشد تا انگیزه قوی برای انجام پژوهش داشته باشد؛ ۲- بسیط بودن، بدین معنی که مساله واحد باشد و به لحاظ موضوعی حالت ترکیبی نداشته باشد؛ ۳- میکرو بودن، مسائل کلان و عمومی در تحقیق علمی حل نمی‌شود؛ ۴- نو بودن، مساله تحقیق باید اصیل و جدید باشد تا بتوان با حل آن موضوع تازه‌ای را مطرح و علم جدیدی را تولید کرد؛ ۵- مرتبط با رشته تخصصی محقق باشد؛ ۶- شفاف بودن، مساله تحقیق از نظر موضوع، مفاهیم، ابعاد مجهول، متغیرهای اندازه‌گیری و ... باید شفاف باشد و در آن ابهامی وجود نداشته باشد؛ ۷- ابطال‌پذیری فرضیه‌ها، فرضیه پژوهش باید ناظر بر حدسها و گمانهای جهت‌دار و مشخص باشد تا امکان ارزیابی و رد یا تایید را داشته باشد. ب) تعیین حدود موضوع پژوهش، پس از آنکه محقق مساله را برگزید، باید به بررسی ابعاد آن بپردازد و پس از تعیین ماهیت و مقیاس (کلی و جزئی) مرزها و قلمرو آن را مشخص کند تا اولاً امکان تعریف جامع آن فراهم شود و ثانیاً از تداخل مسائل دیگر در قلمرو آن جلوگیری به عمل آید و ... (همان منبع، صص ۱۰۵-۱۰۲)
۱۰. گزینه ۳) در نمونه‌های احتمالی که به نمونه‌های اتفاقی و تصادفی نیز مشهورند اصل شانس برابر برای انتخاب افراد جامعه جهت عضویت در نمونه رعایت می‌گردد. نتایج این نمونه‌ها قابلیت تعمیم به کل جامعه مورد نظر را دارد، بنابراین دارای ارزش و اعتبار علمی است. در نمونه‌های تصادفی ساده معمولاً در تحقیقات توصیفی زمینه‌یاب، همبستگی، علی و تجربی استفاده می‌شود و به سادگی قابل انجام است. این نمونه بر این اصل انتخاب می‌شود که کلیه افراد جامعه مورد مطالعه با هم مشابهت دارند و متجانس یا در واقع یک‌دست هستند؛ از اینرو، محقق می‌تواند پس از تعیین تعداد و حجم نمونه خود، اقدام به گزینش آنها کند. برای انتخاب افراد از سه روش استفاده می‌شود: قرعه‌کشی، استفاده از جدول اعداد تصادفی و استفاده از روش منظم یا سیستماتیک. (مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، حافظ‌نیا، صص ۱۴۷-۱۴۶). با این حال روشهای کیفی دارای چندین نقطه ضعف نیز هستند.

- مهمتر اینکه، حجم نمونه معمولاً آنقدر کوچک (بعضی اوقات یک نفر) است که به پژوهشگر اجازه تعمیم داده‌های جمع‌آوری شده را، فراتر از نمونه انتخاب شده برای مطالعه خاص، نمی‌دهد. (روشهای تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی، بیابانگرد، ص ۲۹۰)
۱۱. گزینه ۱) اندازه نمونه: تعیین اندازه نمونه مناسب و مکفی یکی از چالش‌انگیزترین مباحث نمونه‌گیری است. اندازه یا حجم نمونه چقدر باشد تا به نتایج حاصله بتوان اعتماد کرد؟ متأسفانه پاسخ ساده‌ای برای این سوال وجود ندارد. برای هر روش آماری اندازه نمونه خاصی پیشنهاد شده است، اما هیچگونه فرمول، روش یا اندازه نمونه معینی برای هر روش تحقیقی یا آماری وجود ندارد. اندازه حجم نمونه یک تحقیق دست کم به یک یا چند عامل از ۶ عامل زیر بستگی دارد: ۱- نوع طرح ۲- روش طرح ۳- پیچیدگی طرح ۴- محدودیت‌های زمانی ۵- محدودیت‌های مالی ۶- تحقیقات قبلی در آن زمینه. (همان منبع، صص ۱۲۵-۱۲۴)
۱۲. گزینه ۱) متغیرهای تعدیل کننده یکی از متغیرهای جانبی می‌باشد. این متغیر عاملی است که پژوهشگر آن را انتخاب و اندازه‌گیری یا دستکاری می‌کند تا مشخص شود که آیا تغییر آن موجب تغییر همبستگی بین متغیرهای مستقل و تابع می‌شود یا خیر؛ به عبارت دیگر اگر ماهیت همبستگی بین متغیرهای مستقل و وابسته به علت یک متغیر سوم باشد، محقق می‌تواند آن را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهد؛ مثلاً اگر تفاوتی بین متغیر هوش و معدل دانشگاهی دانشجویان پسر و دختر وجود داشته باشد، در اینجا متغیر جنس به عنوان متغیر تعدیل کننده می‌تواند مورد بررسی قرار گیرد. در فرضیه سوال نیز متغیر جنسیت متغیر تعدیل کننده می‌باشد.
- (مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، حافظ‌نیا، ص ۵۱)
۱۳. گزینه ۱) اساس برجسته‌ترین ویژگی پژوهش علمی، بر سرچشمه‌ها و اطلاعات دست اول قابل اعتماد است و همین امر پژوهش علمی را از سایر فعالیتهای مشابه نظیر مطالعه، بررسی، تدوین و تالیف متمایز می‌نماید. پژوهشگر با تکیه بر سرچشمه‌های اصلی اطلاعات نظیر جامعه آماری، آرشوها، آزمایشگاه، فضای جغرافیایی و غیره اطلاعات پایه و داده‌های مورد نیاز خود را گردآوری، فشرده‌سازی، تحلیل و مورد ارزیابی و نتیجه‌گیری قرار می‌دهد. اطلاعات و داده‌های دست اول محقق در دستیابی به نظریه و نتیجه‌ای بدیع و تدوین گزاره علمی در راستای حل مساله یا معلوم کردن مجهولی یاری می‌دهد. (همان منبع، ص ۴۷)
۱۴. گزینه ۴) روشهای میدانی به میدانی اطلاق می‌شود که محقق برای گردآوری اطلاعات ناگزیر است به محیط بیرون (محیط پژوهش) برود و با مراجعه به افراد یا محیط، و نیز برقراری ارتباط مستقیم با واحد تحلیل یعنی افراد، اعم از انسان، موسسات، سکونتگاهها، موردها و غیره، اطلاعات مورد نظر خود را گردآوری کند. در واقع، او باید ابزار سنجش یا ظروف اطلاعاتی خود را به میدان ببرد و با پرسشگری، مصاحبه، مشاهده و تصویربرداری آنها را تکمیل نماید و سپس برای استخراج، طبقه‌بندی، تجزیه و تحلیل به محل کار خود برگردد. (همان منبع، صص ۲۱۲-۲۱۱)
۱۵. گزینه ۳) مطالعات موردی نسبت به سایر روشهای تحقیق اهمیت کمتری دارد زیرا اینگونه مطالعات در یک مقطع زمانی خاص و بر روی چند نمونه خاص صورت می‌گیرد، بنابراین نتایج اینگونه تحقیقات قابلیت تعمیم، که اصلی‌ترین هدف هر پژوهش می‌باشد را ندارند.
۱۶. گزینه ۱) روش نمونه‌گیری احتمالی طبقه‌بندی شده: در این روش نمونه‌گیری اتفاقی ساده فرض بر این است که افراد جامعه از تجانس نسبی برخوردار و همگون هستند؛ ولی همیشه این طور نیست که افراد جامعه از تجانس و همگونی برخوردار باشند، بنابراین به زیربخشها و زیرگروههای خاصی که از تجانس درون گروهی برخوردارند، قابل تقسیم‌بندی هستند. مثلاً برای مطالعه روستاهای یک شهرستان به تعداد ۵۰۰ روستا از نظر دسترسی به امکانات و سطح توسعه‌یافتگی، آنها را به چند دسته تقسیم می‌کنیم و از بین دسته‌ها براساس فراوانی آنها تعداد خاصی را انتخاب می‌کنیم. احتمالاً روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی باعث می‌شود که اولاً توزیع نمونه در کل طبقات جامعه بطور متناسب صورت پذیرد؛ ثانیاً اختصاصات و ویژگیهای کلی جامعه مشخص می‌شود؛ ثالثاً ویژگیهای هریک از طبقات نیز مورد توجه و مطالعه قرار می‌گیرد. (مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، حافظ‌نیا، صص ۱۵۳-۱۵۲)